

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

- Prekursorzy – antropologowie, np. Boas.
- Podstawowe prace:
 - Bloomfield *Language*;
 - Skinner *Verbal behavior*

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Behawiorystyczne tezy o języku:

- zachowanie językowe jest reakcją na bodziec (A. widzi jabłko na drzewie i mówi *Jabłko*)
- zachowanie językowe jest bodźcem (B. słyszy *Jabłko*, zrywa je z drzewa i podaje A)
- tylko zachowania są obserwowalne – znaczenie wyrazów tylko jako zachowanie.

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Dwa rodzaje „zachowań językowych” i wypowiedzi:

- takty – nazywanie obiektów w rzeczywistości
- mandy – działanie na odbiorcę (np. rozkazy, prośby, pytania)
- W przykładzie powyżej zachowanie A może być taktem albo mandem

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

- Niesprawdzalność semantyki
- Wielość języków
- „Założenia i oczekiwania” opisującego

(Pierwsze opisy języków – przyrównujące do łaciny/greki/angielskiego – np. „odkrycie” klasyfikatorów w trobriandzkim – Malinowski)

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

- Językoznawstwo ma za zadanie opisać język „od zera”
- Niezbędne : korpus tekstów i informator (może znać język badacza)
- Opis – uzyskanie inwentarza jednostek i reguł ich łączenia -- stąd nazwy „deskrytywizm, dystrybucjonizm”

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Przyjęcie wielopoziomowości języka:

- poziom fonetyczny
 - poziom morfologiczny
 - poziom składniowy
- opis od jednostek najmniejszych – fonemów i głosek

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Procedury:

- **Stworzenie korpusu:**
 - Praca z informatorem – dwa możliwe pytania:
 - „Czy tak można powiedzieć w twoim języku?”
 - „Czy xxx znaczy to samo co yyyy?”
 - (Hockett dopuszcza także „Jak powiedzieć „człowiek” w twoim języku?”)

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Na poziomie fonologicznym:

1. Segmentacja tekstu (wyodrębnienie głosek)
- przykłady zjawisk utrudniających segmentację:
 - wymowa asynchroniczna nosówek (polski)
 - zwarta + szczelinowa vs. zwartoszczelinowa
 - dyftongi
 - kryteria – występowanie segmentów osobno, zmiana kolejności segmentów

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Przykłady za Hockettem

- 'kobieta' [múga]? [múya]?
- 'koperta' [múga]
- 'mężczyzna' [t^háli], [t^hári]
- 'płatka' [tóna], [dóna]
- 'ale' [p^hélo]
- 'pies' [p^héro]

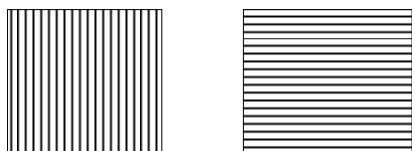
Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

2. Opis dystrybucji i wnioskowanie z dystrybucji:

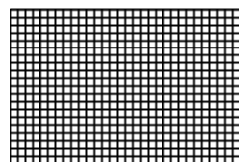
Typy dystrybucji:

- komplementarna
- swobodna
- kontrastowa

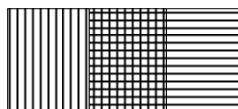
Dystrybucja komplementarna

Dystrybucja swobodna

Dystrybucja kontrastowa

Deskryptywizm (szkoła amerykańska)

Przykłady :

- Komplementarna : ang. [h] i [ŋ], polskie [ŋ] i [ɲ]
- Swobodna: polskie [r] i [ʀ]
- Kontrastowa: polskie [s] i [z]

Deskryptywizm (szkoła amerykańska)

Ustalanie inwentarza fonemów:

- głoski w dystrybucji kontrastowej należą do odrębnych fonemów;
- głoski w pozostałych dystrybucjach – do jednego fonemu

„Podobieństwo fonetyczne” – tylko, żeby zdecydować, do którego,

np. ang. aspirowane zwarte bezdźwięczne (tylko przed samogłoską): [p^h, t^h, k^h], np. *put, take, cut*; [p^h] w dystrybucji komplementarnej do [p],[t] [k] – ale łączymy z [p]

Deskryptywizm (szkoła amerykańska)

Na poziomie morfologicznym – analogicznie

- Ale:
- morfemy swobodne i związane
- klasy substytucyjne morfemów

Przykłady analizy:

- *mając, dając,zając => maj-, daj-, zaj-, -ać*
- *mający, dający ... ; *zający*
- *mając// dając coś do zrobienia,... ; *zając coś do zrobienia*

Deskryptywizm (szkoła amerykańska)

Przykład za Hockettem:

- /nkəʃatəs/ 'jestem szczęśliwy'
- /kčiman/ 'twoja łódka'
- /kkəʃatəs/ 'jesteś szczęśliwy'

Deskryptywizm (szkoła amerykańska)

- Efekt – sam inwentarz jednostek morfologicznych (morfemów)
- Wspólne dla poziomu fonologicznego i morfologicznego:
- Przeciwstawienie fonemów alofonom, morfemów alomorfom

Deskrytywizm (szkoła amerykańska)

Na poziomie składniowym:

Podział na składniki bezpośrednie – handout

- a) przykład zdania hiszpańskiego
- b) oryginalny przykład Hocketta

Zasady podziału – Wells; zawsze na ciągi o największej klasie substytucyjnej

Literatura:

- J. Apresjan, *Koncepcje i metody współczesnej lingwistyki strukturalnej*, Warszawa 1971, PIW, cz. I, rozdział 3.
 - Ch. Hockett *Kurs językoznawstwa współczesnego*, Warszawa, 1968, PWN, rozdział: „Analiza fonologiczna”, części: „Fonologia i gramatyka: poziomy modelowania”, „Systemy gramatyczne” (4 pierwsze rozdziały)
 - R. S. Wells, „Składniki bezpośrednie” (w:) H. Kurkowska, A. Weinsberg (red.) *Językoznawstwo strukturalne*, Warszawa PWN 1979
- Oraz prace Salonięgo i Świdzińskiego wymienione w informatorze